

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat i Feminismes
Secretaria de Feminismes

PROTOCOL D'ACTUACIÓ DAVANT DELS FEMINICIDIS - Primera Fase

**DIRECCIÓ GENERAL PER A
L'ERRADICACIÓ DE VIOLÈNCIES
MASCLISTES**

Consideracions prèvies:

Aquest és un document elaborat pel Grup d'anàlisi dels Feminicidis, (tant la mesa institucional, com la mesa tècnica) en el que hi han col·laborat tots els Departaments que en formen part: Departament d'Igualtat i Feminismes, Departament de Justícia, Departament d'Interior, Departament de Salut, Departament d'Educació i Departament de Drets Socials.

Aquest document constitueix la primera fase de treball d'aquest protocol. Està previst que en una segona fase, aquest protocol aprofundeixi en els processos de temptatives i molt especialment en el marc dels suïcidis.

Manca correcció ortogràfica i d'estil, així com maquetació final.

La Llei 5/2008 modificada per Llei 17/2020 quan parla de dones, es refereix a dones cis i dones trans de qualsevol edat.

Barcelona, 11 d'octubre de 2021

PROTOCOL D'ACTUACIÓ DAVANT DELS FEMINICIDIS

DIRECCIÓ GENERAL PER A L'ERRADICACIÓ DE VIOLÈNCIES MASCLISTES

Abreviatures	5
Introducció	6
1. Marc legal	7
2. Tipologies i aplicació	8
2.1. Feminicidis	9
2.1.1. Subjectes.	9
2.2. Feminicidis vinculats.	9
2.2.1. Subjectes.	9
2.2.2. Us del terme “violència vicària”	10
2.3. Tèmporatives de feminicidis.	10
3. Àmbits on es produeix el feminicidi.	11
3.1. Feminicidi en l'àmbit de la parella.	11
3.2. Feminicidi en l'àmbit familiar.	11
3.3. Feminicidi en l'àmbit laboral.	12
3.4. Feminicidi en l'àmbit digital.	12
3.5. Feminicidi en l'àmbit institucional:	12
3.6. Feminicidi en l'àmbit social o comunitari	12
3.7. Feminicidi en l'àmbit de la vida política i l'esfera pública	12
3.8. Feminicidi en l'àmbit educatiu.....	12
4. Intervenció coordinada en casos de possibles feminicidis. Fase 1. Emergència.....	13
4.1. Coneixement dels fets.....	13
4.2. Accions inicials.....	14
4.2.1. Àmbit operatiu.	14
4.2.2. Àmbit Institucional — comunicatiu	18
4.2.3. Llistat d'aspectes a considerar	21
4.2.4. Bones pràctiques en aquesta Fase	21
5. Fase 2 – Intervenció integral post crisi (post 72hs aprox.).....	22
5.1. Objectius	22
5.2. Serveis i coordinació.....	23

5.2.1.	Possibilitat excepcional d'activar el SIC.....	23
5.2.2.	Serveis especialitzats per a l'erradicació de les violències masclistes.	23
5.2.3.	Espais de cura per a les professionals que hagin intervingut de manera directa i de supervisió de pràctiques	24
5.2.4.	Llistat d'aspectes a considerar	25
6.	Fase 3 – SEGUIMENT (1 MES aprox.).....	25
6.1.1.	Seguiment treball gabinet de crisi municipal.	25
6.1.2.	Convocatòria al Grup de Treball de Feminicidis de la Direcció General per a l'erradicació de les violències masclistes.	25
6.1.3.	Llistat d'aspectes a considerar	26
7.	Intervenció coordinada en situacions de possibles temptatives de feminicidi. 72h.....	26
7.1.	Coneixement dels fets.....	26
7.2.	Àmbit operatiu.	26
8.	Acords, difusió, formació	28
9.	Bibliografia	28

ABREVIATURES

CIRD: Centre d'Informació i Recursos per Dones

CNVM: Comissió Nacional per a una intervenció coordinada contra les Violències Masclistes

DGEVM: Direcció General per a l'Erradicació de les Violències Masclistes

DTIFE: Directora Territorial Departament d'Igualtat i Feminismes.

GCAV: Grup Central d'atenció a Víctimes

IFE: Departament d'Igualtat i Feminismes

NNiA: Nenes, Nens i Adolescents

PIAD: Punt d'Informació i Atenció a Dones.

SAI: Servei Atenció Integral

SIAD: Servei d'Informació i Atenció a Dones

SF: Secretaria de Feminismes

SIE: Servei d'Intervenció Especialitzada

SDAVM: Subdirectora de Gestió de Serveis i Recursos d'Atenció a les Violències Masclistes

USAV: Unitat de Suport a l'Alumnat en situació de Violència.

INTRODUCCIÓ.

Aquest Protocol té per objectiu millorar la coordinació institucional, en particular dels serveis i actors i actores implicades en la intervenció davant dels feminicidis en atenció a l'estàndard de deguda diligència.

Dita millora és part de la responsabilitat de l'Administració pública d'iniciar processos d'investigació i sanció dels responsables, de reparació al seu cercle de proximitat i a tota la comunitat, i d'aprofundir els mecanismes de prevenció i protecció davant de les violències masclistes. Una responsabilitat emmarcada també en l'*Acord GOV/98/2021, de 29 de juny, per elaborar un marc general que desplegui les accions per erradicar la violència institucional previstes en la Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista*.

En aquest Protocol es recull el marc genèric de les diferents accions coordinades amb els diversos serveis del territori de Catalunya, per tal de garantir l'equitat territorial en les intervencions. Aquest marc genèric ha de dialogar amb els protocols locals i comarcals preexistents en diferents territoris i/o ens locals davant dels feminicidis.

L'espai de referència, tant per aquest com per a d'altres acords de coordinació i protocols és la *Comissió Nacional per a una intervenció coordinada contra les violències masclistes (CNVM)*, com a òrgan màxim de coordinació de les polítiques en violències masclistes del país.

PROCÈS D'ELABORACIÓ

El dia 8 de setembre es van realitzar les convocatòries del Grup d'anàlisi dels Feminicidis, tant en la seva estructura institucional, com en la tècnica. En ambdós es va acordar la necessitat de generar una nova metodologia per al grup d'anàlisi, així com un nou funcionament. I també l'elaboració del protocol d'actuació davant les situacions de feminicidi.

Per a l'elaboració d'aquest protocol el mateix dia 8 es va presentar un esborrany, que es va enviar tant a la mesa institucional com a la tècnica el dia 15 de setembre. Es va donar, des d'aquell moment, dues setmanes per a rebre aportacions, consideracions i també es van oferir reunions bilaterals per a treballar temes de forma específica. Pràcticament la totalitat de membres hi ha participat, i ha realitzat aportacions. I totes aquestes s'han incorporat i també respost. Malgrat això, tant el Departament de Salut, com el Departament d'Interior manifesten que està pendent de passar per la seva assessoria jurídica.

Evidentment, com a document viu que és, presentem aquest com una FASE 1, en la que s'han pogut consolidar les definicions i generar un primer marc d'intervenció. És evident que hi ha reptes comuns de futur, com ara la metodologia específica per a l'anàlisi de casos, o el procediment pel qual s'analitzen les situacions de suïcidi i la seva possible vinculació amb la violència masclista. També per a la següent fase s'espera poder comptar amb l'actualització del protocol de personacions, i els ajuts en cas de trasllat, repatriació i sepeli.

Aquest document, en la seva versió complerta amb noms, correus electrònics i mòbils haurà d'estar permanentment actualitzat.

1. MARC LEGAL.

La Llei 5/2008, del *dret de les dones a erradicar la violència masclista*, modificada per Llei 17/2020, del 22 de desembre, estableix que la violència masclista és, en primer lloc, una **violació dels drets humans**, que posa de manifest la discriminació i la situació de desigualtat envers les dones, en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, té com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

Els feminicidis són la forma més extrema de violència contra les dones, justament per la irreversibilitat del dany causat. La llei catalana ha introduït aquesta noció, desenvolupada des dels feminismes i ja incorporada en el dret comparat, i la ha definit com:

Femicidis: els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona.

Es recull d'aquesta manera, un concepte que ha estat àmpliament desenvolupat des de la teoria, l'activisme feminista i la legislació comparada i el dret internacional.

En particular, el concepte de *femicidi* ha estat una de les traduccions de l'expressió *femicide*, en anglès, que va ser utilitzada per primer cop com a denúncia dels assassinats misògins de les dones per la sociòloga Diana Russell, al *Tribunal contra els Crims envers les Dones*, celebrat a Brussel·les en 1976 (Russell, 2012).

Durant els 1990s, els textos de Russell van donar lloc a dues traduccions a nivell llatinoamericà. D'una banda, com a *femicidio*, traducció literal del concepte original, utilitzat en les primeres investigacions sobre femicidis a Llatinoamèrica, d'Ana Carcedo i Montserrat Sagot a Costa Rica. I per altra banda, com a *feminicidio*, que en la versió de Marcela Lagarde hi afegia un element addicional a la definició: la impunitat que acompanyava a aquests crims. Aquest darrer element està molt vinculat als crims que des de la primera meitat dels 1990s es van començar a denunciar a Mèxic, i en particular a Ciudad Juárez i Chihuahua: assassinats de dones, sovint prèviament desaparegudes, comesos amb extrema violència i que, degut a la negligència i discriminació per part de les autoritats, es mantenien en la impunitat, en molts casos, ni tan sols s'identificava a les víctimes (Toledo, 2014).

Aquestes nocions s'han desenvolupat mitjançant l'adició d'altres, com 'femicidi vinculat' (a Argentina) o 'càstig femicida' (a Xile), conceptes que han estat desenvolupats des de les organitzacions feministes per incloure també els crims masclistes en què es treu la vida a persones de l'entorn de la dona agredida, habitualment llurs filles i fills.

Com assenyala Toledo (2021), és important la inclusió del concepte *femicidi* a la legislació catalana, malgrat no és dret penal. Això que inicialment pot semblar una limitació, constitueix una important oportunitat de recuperar el contingut polític del concepte *femicidi*.

A l'estat espanyol, des de l'any 2015 es sancionen -penalment- de manera agreujada els homicidis (i qualsevol altre delictes, com per exemple, agressions sexuals) comesos "per raons de gènere" (Art. 22.4 del Codi Penal) sense fer servir la expressió femicidi ni feminicidi. En aquest punt, el que afegeix la legislació catalana va un pas més enllà, ja que no es limita a una figura penal (és a dir, limitada a fer efectiva la responsabilitat individual) sinó que s'introdueix el concepte en una llei que garanteix drets a les dones i, per això, estableix obligacions per als poders públics de Catalunya.

Això vol dir que l'ús del concepte *feminicidi* a la legislació catalana reprèn el sentit original: no és un concepte per assenyalar només crims i responsables individuals, sinó per emfatitzar la responsabilitat dels poders públics en relació amb aquest crims. I com passa quan parlem de l'abordatge de les violències envers les dones per raons de gènere, en qualsevol dels seus àmbits, les responsabilitats dels poders públics van més enllà de la investigació i la sanció, i inclouen la prevenció, la protecció, i l'atenció i reparació, tot allò necessari per aconseguir l'erradicació de les violències masclistes (Toledo, 2021).

D'aquí que la introducció de l'expressió *feminicidi* a la llei catalana no pot limitar-se a, simplement, comptabilitzar els casos de dones que han resultat mortes com a conseqüència de les violències masclistes. Les dades, que evidentment són necessàries, són només el primer element dins d'unes obligacions molt més amplies, que han de tenir com a eix les responsabilitats dels poders públics (Toledo, 2021).

A Catalunya, com a gran part del món, la major part dels assassinats de dones són crims que es produeixen en el marc de les relacions de parella o ex-parella. Relacions en les quals ja existien prèviament altres formes de violències masclistes, especialment violència psicològica. Aquests casos fan evident la necessitat de millorar la detecció precoç de l'escalada de violència, de la gravetat de la situació, i en definitiva, treballar contínuament per donar les respostes adequades amb la deguda diligència que estableix l'ordenament jurídic.

La diligència deguda ens interpel·la a actuar *amb l'agilitat i eficiència necessàries i assegurar-nos que les autoritats, el personal, els agents, les entitats públiques i els altres actors que actuen en nom d'aquests poders públics es comportaran d'acord amb aquesta obligació amb vista a prevenir, investigar, perseguir, castigar i reparar adequadament els actes de violència masclista i protegir-ne les víctimes* (art 3.h. Llei 5/2008 modificada per Llei 17/2020). Tot això, necessita coordinació de la intervenció, respostes que garanteixen els drets de les persones afectades i claredat en les responsabilitats davant de les intervencions.

Finalment, tenint en compte que els fets inclosos en les tipologies previstes en aquest protocol derivaran en molts casos en un procediment judicial, caldrà tenir present en la seva aplicació la Llei d'Enjudiciament Criminal.

2. TIPOLOGIES I APLICACIÓ.

L'activació del present protocol es preveu per a situacions de **feminicidis, feminicidis vinculats i/o les seves temptatives** a l'àmbit territorial de Catalunya. Als efectes de l'activació del protocol fem servir les definicions següents. Respecte dels Ajuntaments i/o Comarques que tinguin el seu propi protocol per aquestes situacions de violència masclista, aquest protocol tindrà caràcter

complementari i hauran d'integrar-se les recomanacions i l'abast conceptual i operatiu de manera que quedi garantit l'accés a la prevenció, protecció, intervenció, recuperació i reparació integral amb equitat territorial.

2.1. Feminicidis

La Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista, modificada per la Llei 17/2020 defineix els feminicidis com **els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona** (article 5 quart g).

L'ús del concepte de feminicidi permet visibilitzar l'expressió extrema de violència resultant de la posició de subordinació, desigualtat i risc en el qual es troben les dones, nenes, nens i adolescents, per raons de gènere en intersecció amb altres categories socials productores de subalternitat¹.

2.1.1. Subjectes.

Dones nenes, nens i adolescents víctimes de violència masclista, amb l'abast contemplat en l'article 2 de la Llei 5/2008, modificada per la Llei 17/2020.

2.2. Feminicidis vinculats.

El feminicidi vinculat comprèn la mort violenta d'una persona propera a una dona en situació de violència masclista per a castigar o destruir psíquicament a aquesta última.

Els feminicidis vinculats o ampliat són homicidis que formen part estructural de la violència masclista i, per tant, han de ser considerats com a part d'aquestes violències. Com en tota violència estructural i sistèmica, és clau no considerar-los casos aïllats, a fi de poder dimensionar en tota la seva complexitat aquesta problemàtica i poder treballar en la seva prevenció, i garantir la protecció, la reparació i les garanties de no repetició².

2.2.1. Subjectes.

Les víctimes immediates del feminicidi vinculat en molta casuística són els fills i filles de la dona i es configura com a forma extrema de violència vicària, però també poden ser les parelles de la dona a la qual es vol danyar o altres persones de la seva família com les mares, les germanes o amistats de la dona en situació de violència masclista³. L'element clau és la intenció o l'efecte

¹ La Llei 5/2008, modificada per la Llei 17/2020 del 22 de desembre, defineix en el seu article 3.k la Interseccionalitat o intersecció d'opressions com la *concurrència de la violència masclista amb altres eixos de discriminació, com l'origen, el color de la pell, el fenotip, l'ètnia, la religió, la situació administrativa, l'edat, la classe social, la precarietat econòmica, la diversitat funcional o psíquica, les addiccions, l'estat serològic, la privació de llibertat o la diversitat sexual i de gènere, que fa que impactin de manera agreujada i diferenciada. La interacció d'aquestes discriminacions ha d'ésser tinguda en compte a la hora d'abordar la violència masclista.*

² Les garanties de no repetició són accions que han de desplegar els poders públics en procura que la situació que va generar la violació de drets humans no es torni a presentar. El seu principal objectiu és generar canvis estructurals. Són un component essencial de la reparació integral, estan encaminades a assegurar que no es repeteixin les violacions de drets humans sobre els que han estat víctimes d'aquestes, així com evitar processos de victimització sobre els que es troben en risc potencial de patir-les. Són mesures que tenen a veure amb reformes institucionals, no obstant això, no només han de ser enteses com a canvis a l'estructura de l'administració, sinó també com a polítiques promogudes per assolir els canvis culturals en la societat.

³ Aquest concepte ha estat desenvolupat per l'Associació Civil [La Casa del Encuentro](#) i és la base sobre la qual es va legislar l'article 80, incís 12, del Codi Penal argentí. Altres autors com [Miguel Lorente Acosta](#) també han fet servir el termini i molts protocols l'han incorporat.

de danyar a una dona, de castigar-la agredint a una altre persona del seu entorn –personal o professional-, per part d'un agressor en un context de violència masclista.

2.2.2. Us del terme “violència vicària”:

La Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, modificada per Llei 17/2020, del 22 de desembre, incorpora aquesta definició:

Violència vicària: consisteix en qualsevol tipus de violència exercida contra els fills i filles amb la finalitat de provocar dany psicològic a la mare (art. 4.h).

Es comprèn que la violència vicària no és una definició a emprar de forma aïllada, és a dir, ha d'estar sempre vinculada al tipus de violència que s'està exercint, en el cas que ens ocupa, la violència masclista. S'entendrà doncs, que en el marc de la violència masclista es podrà exercir a més, violència vicària, que té la finalitat descrita, la de provocar dany psicològic a la mare, afegida.

Per exemple: en el cas de l'homicidi d'un pare cap al seu fill/a, en un marc de violència masclista cap a la mare, es definiria com a feminicidi vinculat, reconegut com a violència masclista en l'àmbit de la parella, amb finalitat de violència vicària. En el cas d'una mare que mata al seu fill o filla amb finalitat de fer mal a l'altre progenitor, no usàriem el terme perquè no estaria en el marc de la violència masclista.

2.3. Temptatives de feminicidis.

Ens referim a situacions en les quals la violència masclista desplegada no ha estat letal però pot ser explicada en un context de dominació, poder o discriminació respecte de la dona i **l'agressió va constituir un risc de vida per a la dona supervivent**. El risc per a la vida pot ser comprovat mitjançant l'anàlisi de les lesions infligides. No obstant això, ha de recordar-se que:

- 1) Les lesions poden no ser greus per a constituir un perill per a la vida;
- 2) Una temptativa no necessàriament provoca danys físics.
- 3) Les induccions al suïcidi i els intents de suïcidi com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona, poden constituir també temptatives de feminicidis (article 5 quart g).

El risc per a la vida es podrà provar per diferents mitjans, per exemple, a través de l'estudi del context del fet delictiu, dels testimonis de la pròpia dona supervivent, dels familiars o amics/es; d'informes de salut i l'anàlisi de la manera en la qual es va portar endavant el fet, les armes utilitzades i els mitjans desplegats per a aconseguir la comesa feminicida. Per això, és primordial que també en aquests casos les primeres diligències siguin realitzades des d'una perspectiva de gènere i partint de la hipòtesi que les lesions o la situació de violència hagin constituït un intent de feminicidi (per a acreditar la possible existència del risc de vida que va córrer la dona)⁴.

En aquesta casuística la fase institucional no s'activaria, però sí la fase operativa, en una versió reduïda i adaptada.

QUADRE – RESUM

CONCEPTE	DESCRIPCIÓ	SUBJECTES
Femicidis	Assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida.	Dones, nenes, nens i adolescents víctimes de violència masclista
Femicidis vinculats	Mort violenta d'una persona propera a una dona en situació de violència masclista per a castigar o destruir psíquicament a aquesta última.	Qualsevol persona, quan la seva mort violenta o temptativa s'hagués produït amb la intenció de danyar a una dona per part d'un agressor en un context de violència masclista.
Temptatives de femicidi	Agressió que va constituir un risc de vida per a la dona supervivent.	Dones, nenes, nens i adolescents víctimes de violència masclista

3. ÀMBITS ON ES PRODUEIX EL FEMINICIDI.

Proposem aquesta categorització, que considerem pertinent per a la qualificació de femicidi, seguint la definició inclosa en la legislació catalana i els àmbits i formes de violència reconegudes. Les categories són eines teòric-polítiques, per a comprendre una problemàtica social i millorar les intervencions, per això no són excloents d'altres categories que pugin proposar-se, amb altres finalitats específiques.

Tots aquests femicidis poden enquadrar-se penalment en homicidis, assassinats –o temptatives– comesos **per raons de gènere**, motivacions discriminatòries referents al sexe, la orientació o identitat sexual (article 22.4ª del Codi Penal).

3.1. Femicidi en l'àmbit de la parella.

Els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona perpetrada per l'home que n'és o n'ha estat el cònjuge o per la persona que hi té o hi ha tingut relacions similars d'afectivitat.

3.2. Femicidi en l'àmbit familiar.

Els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona i els menors d'edat en el si de la

⁴ Pot consultar-se com referència, entre altres protocols que treballen la noció de *temptativa de femicidi* amb perspectiva de gènere el [Protocolo para la investigación y litigio de casos de muertes violentas de mujeres \(femicidios\) de la Unidad Fiscal Especializada en Violencia contra las Mujeres, del Ministerio Público Fiscal Argentina \(2018\)](#)

família i perpetrada per membres de la mateixa família o per membres del nucli de convivència, en el marc de les relacions afectives i dels lligams de l'entorn familiar.

3.3. Feminicidi en l'àmbit laboral.

Els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona, que es poden produir en l'àmbit públic o privat durant la jornada de treball, o fora del centre i de l'horari establert si té relació amb la feina.

3.4. Feminicidi en l'àmbit digital.

Les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona a les xarxes de comunicació digitals, a través de pràctiques, com el ciberassetjament, la vigilància i el seguiment, la calúmnia, els insults o les expressions discriminatòries o denigrants, les amenaces, l'accés no autoritzat als equips i comptes de xarxes socials, la vulneració de la privacitat, la manipulació de dades privades, la suplantació d'identitat, la divulgació no consentida d'informació personal o de continguts íntims, el dany als equips o canals d'expressió de les dones i dels col·lectius de dones, els discursos d'incitació a la discriminació envers les dones, el xantatge de caràcter sexual per canals digitals i la publicació d'informació personal amb la intenció que altres persones agredeixin, localitzin o assetgin una dona.

3.5. Feminicidi en l'àmbit institucional:

Els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona, que es produeixen per negligència, actes u omissions deliberades d'agents públics.

3.6 Feminicidi en l'àmbit social o comunitari:

Els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona, en un context en el que es comprovin algunes de les manifestacions de violència previstes en l'article 5. Quart de la Llei 5/2008 *del dret de les dones a erradicar la violència masclista* modificada per la Llei 17/2020 del 22 de desembre.

3.7. Feminicidi en l'àmbit de la vida política i l'esfera pública

Els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona, en espais de la vida pública i política, com les institucions polítiques i les administracions públiques, els partits polítics, els mitjans de comunicació i les xarxes socials.

3.8. Feminicidi en l'àmbit educatiu

Els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona, en l'entorn educatiu, entre els membres de la comunitat educativa.

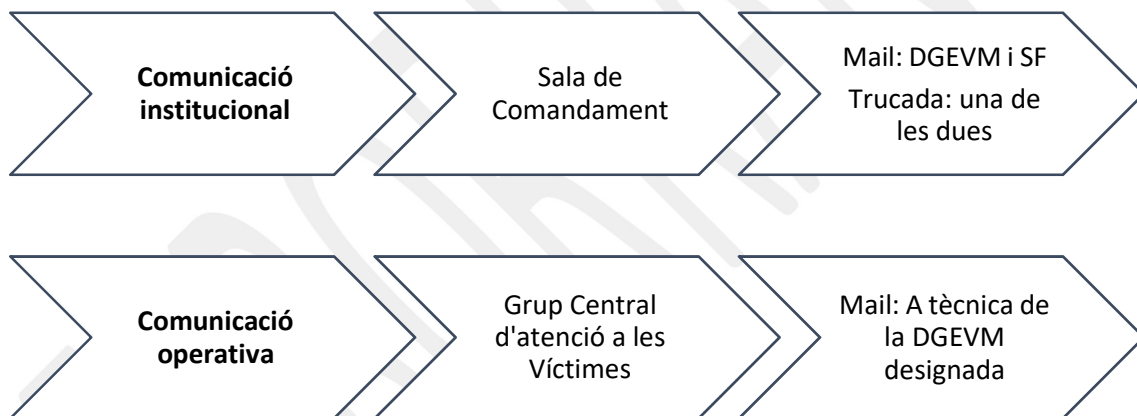
4. INTERVENCIÓ COORDINADA EN CASOS DE POSSIBLES FEMINICIDIS. FASE 1. EMERGÈNCIA.

La Fase d'emergència es considera durant les primeres 72h, aproximadament.

4.1. Coneixement dels fets.

El coneixement dels fets que poden constituir un feminicidi s'obté a través d'un avís que es fa des de el Departament d'Interior (a través de la Sala de Comandament) al Departament d'Igualtat i Feminismes (Secretaria de Feminismes i Directora General per a l'erradicació de les violències masclistes). Així mateix, donada la transcendència de la situació, a banda de la comunicació via correu electrònic, s'acorda una trucada telefònica directa. *(Pendent de serveis jurídics del Departament d'Interior).*

Feta aquesta comunicació institucional, a nivell operatiu es comunica des del Grup Central d'atenció a Víctimes (en endavant GCAV) a la Secretaria de Feminismes i la Directora General per a l'erradicació de les violències masclistes, a partir de la tècnica designada.

Transmissió per part de la DGEVM i SF a la Subdirectora de Gestió de Serveis i Recursos d'Atenció a les Violències Masclistes (en endavant SDAVM), que organitza el grup operatiu. Es crearà en aquell moment:

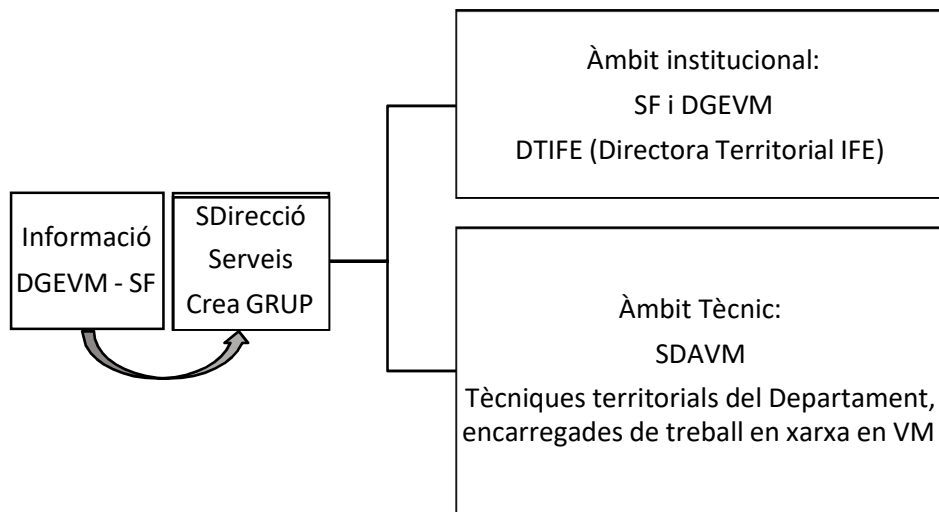

- Canal de Signal⁵ específic amb les persones involucrades
- Canal de Teams específic

Amb la finalitat de coordinar tot l'àmbit operatiu.

No obstant l'anterior, i atenent al fet que les dades que han de ser comunicades per la PG-ME han estat obtingudes a conseqüència de la investigació dels fets i, per tant, en les seves funcions de Policia Judicial, sota la dependència exclusiva de jutges i fiscals, resulta necessari que aquesta transmissió d'informació a la qual fa esment el Protocol vagi precedida del vistiplau previ de la Judicatura i, si s'escau, de la Fiscalia, que garanteixi que aquesta cessió s'ajusta al deure de secret i reserva que estableix la Llei d'Enjudiciament Criminal tant respecte de les funcions de Policia Judicial com del procediment penal.

⁵ S'usa sempre Signal, per ser el programari amb major seguretat i aprovat per el CTTI.

4.2. Accions inicials

4.2.1. Àmbit operatiu.

COORDINACIÓ SUBDIRECCIÓ DE SERVEIS de la DGEVM I DIRECTORA TERRITORIAL IFE.

Des de la **SUBDIRECCIÓ DE SERVEIS de la DGEVM** es pren contacte i comença l'acompanyament permanent a la **Directora territorial del Departament IFE** (en endavant DTIFE), en totes les fases.

Les **directores territorials** són les referents del Govern, corresponent al territori de procedència de la víctima, o del fets i són les responsables de coordinar la intervenció institucional i donar suport a la intervenció tècnica en el territori:

1. Serveis territorial del DTIFE a Barcelona;
2. Serveis territorial del DTIFE a Girona
3. Serveis territorial del DTIFE a Lleida;
4. Serveis territorial del DTIFE a Tarragona
5. Serveis territorial del DTIFE a les Terres de l'Ebre
6. Serveis territorial del DTIFE a l'Alt Pirineu i Aran;
7. Serveis territorial del DTIFE a la Catalunya Central;

COORDINACIÓ AMB LA PERSONA REFERENT DE L'ENS LOCAL

La DTIFE realitzarà una primera comunicació amb la referent de l'ens local o coordinadora del SIAD amb l'objectiu de disposar d'informació del cas i establir l'adequada coordinació.

OFERIMENT SERVEI INTERVENCIÓ EN CRISI (SIC).

Posteriorment, oferirà l'activació del Servei d'Intervenció en Crisi (SIC) i coordinarà dita activació també quan s'hagi ofert des d'un altre àmbit com Mossos d'Esquadra o el Servei Emergències Mèdiques. També posarà a disposició de totes les persones afectades pel feminicidi, tots els

recursos i serveis de *la Xarxa d'atenció i recuperació integral a les dones que pateixen violència masclista*.

En casos de feminicidis o agressions d'especial gravetat succeïdes a Catalunya en tots els àmbits de la violència masclista recollits en la Llei 5/2008, del 24 d'abril, *del dret de les dones a erradicar la violència masclista* modificada per la llei 17/2020 del 22 de desembre, s'ofereix des de la Direcció General per a l'erradicació de les violències masclistes, a través de la Directora Territorial que correspongui, a la pròpia dona supervivent i/o al seu entorn més immediat, especialment filles i fills, entorn comunitari, escoles, un suport immediat i especialitzat en intervenció en crisi, per tal de facilitar la recuperació i reduir el dany psicològic provocat per aquest fet traumàtic viscut. Aquesta intervenció té l'objectiu d'atenuar l'impacte d'aquest esdeveniment estressant i alleugerir l'impacte immediat a través d'un primer suport emocional que pugui limitar els trastorns psicològics derivats de l'estrès posttraumàtic i permetre afrontar amb els propis recursos de les persones i comunitaris al que ha succeït.

Concretament, el servei consisteix en oferir una assistència psicològica immediata per atendre la situació d'emergència. Aquesta actuació es realitza a través de psicòlogues expertes en violències masclistes i en intervencions en situacions de crisi, desplaçant-se fins al lloc dels fets. El desplaçament immediat s'ha de garantir en un màxim de tres (3) hores des de l'activació de la demanda. El Desplaçament urgent en un màxim de vuit (8) hores en casos on no es requereix atenció immediata però sí urgent.

El SIC pot activar-se també de manera complementària a altres serveis d'intervenció en crisi existents al territori.

Excepcionalment el servei també es pot oferir a les professionals dels serveis públics que van intervenir en el cas, a demana de les mateixes professionals, per atenuar l'impacte d'aquest esdeveniment estressant.

ACTIVACIÓ DEL SIC

Aquest servei es pot activar a través de Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra al territori, de la Delegació territorial del Departament d'Igualtat i Feminismes, o de la línia 900 900 120., previ consentiment de les persones que han de rebre aquesta atenció psicològica immediata. Aquesta activació es realitzarà sempre a través de la Subdirecció de recursos i serveis d'atenció a les violències masclistes (SDAVM) que donarà el vistiplau per a la seva activació, realitzant la comunicació amb la psicòloga del servei i establirà el contacte amb la referent territorial.

La professional del servei d'atenció en crisi haurà de coordinar-se amb el servei d'emergències mèdiques i els serveis de salut, si aquests han fet intervencions prèvies amb la persona per a la qual s'activa el SIC.

INTERVENCIÓ AMB NENES, NENS I ADOLESCENTS:

En tots els casos que hi hagi nenes, nens i adolescents víctimes també de violència masclista vinculada al feminicidi o la seva temptativa, en risc de desemparament, el treball s'iniciarà amb el sistema de protecció a la infància – DGAIA.

Per tal de generar el major acord i treball conjunt en aquests processos tan delicats i complexos, les intervencions seran coordinades entre els serveis del circuit territorial de VM i DGAIA, sense perjudici de la competència de l'entitat protectora, posant els drets de nenes, nens i adolescents (en endavant NNiA) i el seu interès superior al centre.

Aquesta coordinació ha de fer-se en tots els casos, sigui que la seva xarxa familiar o de suport visqui fora del país o en el moment del feminicidi estigui fora d'aquest territori.

INTERVENCIÓ AMB PERSONES DEPENDENTS.

En tots els casos que hi hagi persones dependents víctimes també de violència masclista vinculada al feminicidi o la seva temptativa, la intervenció haurà de ser **acordada conjuntament** entre els serveis del circuit territorial de VM i Serveis Socials.

Aquesta coordinació ha de fer-se en tots els casos, sigui que la seva xarxa familiar o de suport visqui fora del país o en el moment del feminicidi estigui fora d'aquest territori.

ACORD DE COMUNICACIÓ AMB LA FAMÍLIA

En la coordinació inicial entre la Directora Territorial i l'organisme del circuit territorial que tingui prengui intervenció en el cas s'ha d'establir una persona REFERENT per als familiars, aquesta podrà ser la tècnica municipal o comarcal designada per l'ens local, una professional del SIE de referència, o una altra persona de la xarxa d'atenció, amb acord i consens de la resta.

Aquesta professional serà l'encarregada, en la mesura del possible, de generar el vincle i contacte de forma continuada, oferir informació, recursos i serveis, així com mantenir-los actualitzats dels processos que s'hagin pogut iniciar.

Aquesta persona ha de poder tenir a disponibilitat el suport que sigui necessari (traducció, mediació cultural, interpretació de LSC etc.). Bé des dels serveis del territori, o bé des dels serveis de la xarxa de violències masclistes.

La persona referent ha d'acomplir escrupolosament amb els criteris establerts en el marc de la cessió de dades personals (capítol 8 del protocol marc), i les recomanacions generals sobre la intervenció.

ACCIONS EN L'ÀMBIT EDUCATIU

En cas que algun centre educatiu es vegi afectat per la pertinença de la víctima, les seves filles o filles i/o l'agressor al centre, la Directora Territorial ha d'establir contacte, oferir la intervenció en crisi i posteriorment articular amb la xarxa de recursos públics i territorials accions de sensibilització i promoció de drets de les dones. El contacte amb el centre educatiu s'articularà amb els serveis territorials del Departament amb còpia a la Unitat de Suport a l'Alumnat en situació de Violència (USAV)⁶

Es tindrà especialment en compte que en aquestes situacions, atenent al dol complex en infants i adolescents, cada escola i espai comunitari dissenyarà la intervenció més adequada atenent a les diverses casuístiques dels fets. Els serveis territorials del Departament d'Educació i la Unitat de Suport a l'Alumnat en situació de Violència (USAV) han de coordinar-se amb les professionals que fan atenció directa als fills i filles en els casos de feminicidi.

La USAV s'ha de coordinar amb els Serveis Territorials del Departament d'Igualtat i Feminismes per tal de donar la resposta justa (ni excessiva ni poca) a la situació dels fills i filles i als companys i companyes d'aquests.

En tot cas, es garantirà des de la xarxa de serveis i recursos:

- Acompanyament, orientació i assessorament per a la integració emocional de la situació viscuda a l'alumnat, al professorat i a les famílies del centre.
- Oferiment de recursos i eines formatives per al professorat.
- Oferiment de les sessions d'acompanyament al dol.
- Derivació segons les circumstàncies al Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD) o al Servei d'Intervenció Especialitzada (SIE) del seu territori.
- Acompanyament al centre educatiu per part dels SIAD, SIE i/o el Departament d'Educació, en funció de la necessitat detectada (atenció en crisi, sessió conjunta, formació etc.)

La USAV coordinarà, conjuntament amb el centre educatiu i els Serveis Territorials del Departament d'Educació, l'atenció a les i els estudiants en situació de violència per tal de reduir les seqüeles derivades de l'experiència traumàtica viscuda i les conseqüències que la violència ha provocat en elles i ells.

ACCIONS EN L'ÀMBIT COMUNITARI

En cas de femicidi, algun espai comunitari de participació pot estar afectat per la pertinença de la víctima, les seves filles o fills i/o l'agressor als mateixos. Per tant, la Directora Territorial ha d'establir contacte amb l'espai de participació afectat, oferir la intervenció en crisi i posteriorment articular amb la xarxa de recursos públics i territorials accions de sensibilització i promoció de drets de les dones.

Es tindrà especialment en compte que en aquestes situacions, atenent al dol complex en infants i adolescents, cada espai comunitari dissenyarà la intervenció més adequada atenent a les diverses casuístiques dels fets. En tot cas, es garantirà des de la xarxa de serveis i recursos:

- Acompanyament, orientació i assessorament per a la integració emocional de la situació viscuda a les persones que participin del espai comunitari.
- Oferiment de recursos i eines formatives per les persones que participin del espai comunitari.
- Oferiment de les sessions d'acompanyament al dol.
- Derivació segons les circumstàncies al Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD) o al Servei d'Intervenció Especialitzada (SIE) del seu territori.
- Acompanyament a l'espai comunitari per part dels SIAD, SIE en funció de la necessitat detectada (atenció en crisi, sessió conjunta, formació etc.)

DADES I COMUNICACIONS

Finalment, l'equip per a l'erradicació de les violències masclistes de la DGEVM ha de realitzar les següents comunicacions:

-
5	La Unitat de Suport a l'Alumnat en situació de Violència (USAV) és un equip de professionals que acull la queixa o malestar, gestiona els casos de violència i en coordina l'abordatge. Aquest equip dur a terme una escolta activa de les víctimes i treballa per facilitar una actuació sense demora, conjuntament amb els i
6	les referents de la xarxa de coordinació territorial de les <i>Escoles lliures de violències</i> i amb els centres educatius.

- Comunica al Grup de treball sobre feminicidis la fitxa rebuda de PG-ME, per a començar a recollir informació sobre la víctima i persones a càrrec i convocar a reunió d'anàlisi.
- Comunica a l'Observatori per a la Igualtat de Gènere (en endavant l'OIG) la fitxa per a l'actualització de dades. En el futur, amb la creació de l'Observatori de violència de la DGEVM, serà aquest l'espai de referència.
- Comunica a L-900900120 el feminicidi per posar-les en alerta sobre possibles trucades vinculades al cas.

6.1.1. Àmbit Institucional — comunicatiu.

En paral·lel al xat de coordinació, s'activa el xat de comunicació, amb membres de la l'àrea de comunicació de la Conselleria d'Igualtat i Feminismes, la SF i la DGEVM, més la DTIFE. Des d'allí s'acorden els passos següents:

XARXES SOCIALS

- ***Si el cas està confirmat com a feminicidi es fa piulada inicial, i el seguiment posterior amb la nota de condol o altres informacions que es consideri pertinent compartir.***
- ***Si el cas NO està confirmat, es fa piulada inicial condemnant els actes violents i es difon la Xarxa d'atenció i recuperació integral per a les dones en situació de violència masclista, així com la promoció de bones pràctiques periodístiques***

El nombre de feminicidis pot consultar-se actualitzat al [web de l'OIG](#) també tota la informació recollida.

NOTA DE CONDOL, CONDEMNNA DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES I PROMOCIÓ BONES PRÀCTIQUES

La comunicació institucional es farà respectant les recomanacions periodístiques sobre com informar de les violències masclistes. Així mateix, es vetllarà per a que els mitjans de comunicació d'àmbit nacional i local tractin aquestes informacions seguint les recomanacions establertes en totes les possibles situacions vinculades a les violències masclistes i recollides en els documents que s'adjunten a l'annex d'aquest protocol.

Els materials comunicatius institucionals s'elaboraran en base a les recomanacions que es detallen a continuació.

- Tractar la violència masclista com una violació dels drets humans i un atemptat contra la llibertat i la dignitat de les persones
- Seleccionar i diversificar les fonts d'informació. Cal evitar recollir testimonis del veïnat i dels familiars, si no tenen dades concretes i aprofitables.
- Respectar el dret a la intimitat de les persones agredides i la presumpció d'innocència de les persones agressores.
- Respectar la dignitat de les persones agredides i de persones del seu entorn familiar o veïnal i no mostrar-les mai sense el seu consentiment previ.
- Fer visible la violència masclista que opera de forma més soterrada i que costa més de reconèixer.

- Usar conceptes i terminologia que s'ajustin a la definició dels fets.
- Evitar el sensacionalisme i el dramatisme, tant pel que fa a la forma com pel que fa al contingut de les informacions
- En qualsevol mitjà, cal escollir només aquelles imatges que aportin informació i evitar concentrar l'atenció en les persones agredides i en les del seu entorn.
- Evitar qualsevol relació de causa-efecte entre els fets i la procedència de les persones implicades, la seva situació sociocultural i/o les circumstàncies personals.
- Contextualitzar la informació. Cal oferir dades i aquells elements de contextualització que permetin entendre el problema i ajudin a reflexionar.
- Cal garantir el seguiment informatiu dels casos. S'ha d'informar de la seva resolució i, si s'escau, de la recuperació de les persones agredides per tal d'evitar una nova victimització i/o culpabilització.
- Convé informar i mostrar que l'acte violent té conseqüències negatives en els agressors i fer-ne visibles, així mateix, les manifestacions de rebuig social que es produeixin.
- Rectificar de manera immediata qualsevol informació errònia que s'hagi pogut difondre sobre un cas.
- Utilitzar un llenguatge inclusiu i no sexista sense expressions discriminadores ni ridiculitzadores ja sigui per raó d'orientació sexual, expressió de gènere o origen, entre d'altres.

DOCUMENTS DE RECOMANACIONS PER A ÀMBITS, TIPOLOGIES O POBLACIONS ESPECÍFIQUES

- [*Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació \(2009\)*](#), elaborades de forma conjunta per mitjà de la Regidoria de les Dones de l'Ajuntament de Barcelona, el Col·legi de Periodistes de Catalunya, l'Institut Català de les Dones, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), el Consell de la Informació de Catalunya (CIC) i l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC).
- [*Recomanacions sobre el tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació \(2015\)*](#), elaborades per l'Agència ABITS de l'Ajuntament de Barcelona en col·laboració amb l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC).
- [*Recomanacions sobre el tractament de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals \(LGTBI\) als mitjans de comunicació \(2017\)*](#), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.
- [*Recomanacions per informar sobre les agressions sexuals \(2018\)*](#), elaborades pel Màster Gènere i Comunicació (UAB) i l'Associació d'Assistència a Dones Agredides Sexualment (AADAS) en col·laboració amb Almena Cooperativa Feminista.
- [*Recomanacions sobre el tractament de la comunitat gitana als mitjans de comunicació \(2018\)*](#), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC).
- [*Recomanacions sobre el tractament informatiu de la infància i d'adolescència tutelada per l'Administració \(2019\)*](#), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

- [Recomanacions sobre el tractament informatiu de les persones migrades i refugiades als mitjans de comunicació \(2021\)](#), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.
- [Recomanacions per a una cobertura mediàtica de la infància i l'adolescència amb enfocament de drets \(2021\)](#), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

PRESA DE CONTACTE I OFERIMENT DE SUPORT I ACOMPANYAMENT MINUT DE SILENCI EN EL MUNICIPI

La Directora Territorial posa en contacte a la *Directora General per a la erradicació de les violències masclistes* amb l'alcalde/ssa del municipi de residència de la víctima i/o dels fets, per a conèixer necessitats concretes, oferir suport i Servei de Crisi, i acompanyar el minut de silenci convocat des de el territori.

En el minut de silenci es prioritzarà la participació de l'HC. Per això des de la SF, o en el seu cas, la DGEVM es comunicarà a Conselleria. La SF i la DGEVM es posaran a disposició per a la participació i acompanyament en aquest acte.

La DGEVM és l'encarregada de transmetre a la Directora Territorial i a Alcaldia la representació de la Generalitat en l'acompanyament al minut de silenci.

TAULA INSTITUCIONAL/GABINET DE CRISI MUNICIPI.

La Directora General EVM i la Directora Territorial (DTIFE) participaran de la taula institucional o gabinet de crisi convocat des del municipi.

ACTE DE REBUIG I CONDOL IFE

Es realitzarà un acte de rebuig i /o condol, convocant un minut de silenci davant la seu de la Conselleria i de les delegacions territorials, així com de la seu central de l'ICD. També de Plaça Sant Jaume, quan així es consideri.

Generalment a les 12h del migdia del mateix dia, si és possible , o el dia següent en cas que no sigui possible (que no hi hagi un marge mínim de 3 hores).

6.1.2. Llistat d'aspectes a considerar

Es recomanable que cada territori pugui comptar amb un circuit mínim i clarificat per aquesta fase. A continuació es presenta una proposta de taula d'accions mínimes per al seguiment del cas:

Accions	Si/No	Responsable	Observacions
Comunicació del cas		PG-ME	
Confirmació oficial del Cas VM		PG-ME	
Facilitar les dades mínimes víctimes		PG-ME	
Necessitat de traducció o llengua de signes		Servei vinculat	
Informar víctima o entorn sobre el SIC		PG-ME o serveis	
Contacte amb SD Serveis per activació o denegació SIC		PGME o serveis	
Necessitat de donar suport a les professionals		SDAVM	
Atenció fills/es menors a càrrec		DGAIA, DGEVM, DTIFE, SS	
Atenció persones majors d'edat dependents a càrrec		S. Socials	
Atenció a persones de l'entorn		SD serveis , DTerr	
Contacte amb centre educatiu i EAP		Dep. Edu, DTerr	
Necessitat d'allotjament d'urgència		SDserveis	
Atenció per recursos materials o econòmics		S. socials	
Oferiment atenció jurídica gratuïta		PGME - OAVD	
Informacions, altres acompanyaments jurídics		OAVD	
Demandar informació d'atenció a la xarxa VM		SDserveis-Referent territ	
Demandar informació sobre denúncia prèvia, OP, valoració de risc policial		OAVD	
Informació en el marc penitenciari		OAVD	
Coordinació notes de condol, actes rebuig		Ajuntament - DGEVM	
Actes de rebuig i condol		IFE -DGEVM - ICD	

6.1.3. Bones pràctiques en aquesta Fase

- Concentrar les decisions i oferiments per tal de no fer sobre-intervencions i tenir claredat sobre les responsabilitats i el seu compliment amb deguda diligència.
- Totes les professionals involucrades en aquest tipus d'actuacions vetllaran per a que:
 - o L'acompanyament a les persones afectades i al seu entorn es realitzi segons l'acordat en aquest protocol.
 - o La coordinació de les diferents intervencions es realitzi coordinada des de la vessant política, tècnica, i molt especialment amb el territori corresponent.
 - o Cada circuit local, comarcal o territorial posi a l'abast tots els serveis necessaris per a l'abordatge de la situació d'emergència per violència masclista.
 - o Garantir les actuació amb deguda diligència, de forma immediata, atenent al consentiment i a les necessitats de les persones afectades.
 - o Reduir la intervenció amb les persones afectades per part d'aquelles professionals imprescindibles, amb l'objectiu d'evitar la sobre-intervenció dels serveis.
 - o Proporcionar l'atenció a partir de professionals expertes en situació de crisi derivades de violència masclista.

- Realitzar la intervenció en un espai personal o confortable per a la persona o grup.
- Prioritzar l'atenció per grau d'afectació, amb especial atenció a filles i fills.
- Atendre les necessitats bàsiques de les persones afectades.
- Garantir la intimitat i la privacitat de les persones ateses i del seu entorn.
- Tenir present les especificitats del procés de dol segons la persona i les seves circumstàncies, respectant els seus temps i la seva voluntat a l'hora de realitzar o no l'atenció.
- Facilitar tota la informació que requereixi la persona afectada
- Efectuar el mínim d'intervencions restrictives i d'aïllament, facilitant que la persona torni el més aviat possible al seu context.
- Coordinar amb els diversos recursos existents per a la posterior derivació conduïda.
- Per tal de neutralitzar possibles incompatibilitats en l'atenció dels serveis, sempre que es sol·liciti atenció per part de l'entorn de l'agressor, caldrà dur a terme aquestes atencions des de serveis diferenciats.

5. FASE 2 – INTERVENCIÓ INTEGRAL POST CRISI (POST 72HS APROX.)

5.1. Objectius

Els objectius en aquesta fase són:

- Identificar les necessitats de protecció, recuperació i reparació de les persones afectades i garantir la seva vinculació als serveis del territori.
- Establir mecanismes de coordinació que vetllin per una intervenció integral i que minimitzin les possibilitats de revictimització de les persones ateses.
- Fer seguiment dels casos i de les intervencions realitzades per part dels diferents serveis i garantir un espai de revisió de les intervencions professionals i de la cura professional

L'inici d'aquesta fase coincideix amb l'inici de les **intervencions centrades en els processos de recuperació i reparació** tant de les víctimes directes com de l'entorn proper de la víctima (a diferència de l'anterior fase, en què les actuacions han estat d'urgència).

La intervenció en aquesta fase ha de mobilitzar els serveis i recursos necessaris per la protecció, recuperació i reparació de les persones afectades i les garanties dels seus drets. En aquest sentit, la intervenció s'ha de plantejar des d'una **perspectiva integral, feminista i interseccional**. Per tant, aquesta intervenció inclou tots els serveis i recursos de la xarxa especialitzada del territori que han de facilitar la protecció i el procés de recuperació de les persones afectades i els diferents instruments de reparació que s'hi han de destinar (jurídics, socials, sanitaris, etc.).

5.2. Serveis i coordinació

L'ens local, en coordinació amb la Subdirecció de Gestió, serà el servei encarregat d'articular la intervenció integral i el treball en xarxa dels diferents serveis i recursos del territori que intervenen amb les persones afectades en aquesta fase

5.2.1. Possibilitat excepcional d'activar el SIC

Tot i que es recomana que la intervenció del SIC es concentri en les primeres 72 hores, és possible que en alguns casos, sigui per les circumstàncies del cas o per les necessitats de l'entorn, aquesta intervenció s'activi més enllà d'aquestes 72 hores.

Cal tenir en compte que el SIC pot activar-se també per a l'equip professional que rep l'impacte d'aquest feminicidi.

5.2.2. Serveis especialitzats per a l'erradicació de les violències masclistes.

El SIC (o el servei que hagi intervingut durant les primeres 72 hores) fa derivació del cas al servei especialitzat del territori perquè continuï amb la intervenció amb les persones afectades. S'entén per servei especialitzat el SIE més proper a les persones afectades. En cas que no existeixi un SIE proper a les persones afectades, la derivació es farà al SIAD o servei equivalent (PIAD, CAID, CIRD, etc.) més proper.

En aquest marc els serveis especialitzats (SIE o SIAD) ha de garantir a la família i a l'entorn de la víctima:

- **Atenció psicològica** a fi de minvar l'impacte del dany causat pel feminicidi i d'acompanyar les persones afectades al llarg del procés de recuperació i reparació.
- **Assessorament i orientació jurídica** sobre:
 - Qualsevol àmbit del dret civil o penal relacionat amb el feminicidi que concerneixi a les persones afectades.
 - Altres àmbits del dret que puguin necessitar assessorament: dret administratiu, laboral etc.L'assessorament es coordinarà amb la Oficina d'Atenció a Víctimes de Delicte del Departament de Justícia i amb el Servei d'Acompanyament a la Víctima del Delicte, si s'escau.
- Acompanyament a la família i entorn de la víctima en les gestions relacionades amb el procediment de **repatriació del cadàver de la dona víctima o de trasllat a una altra comunitat autònoma**.
- Acompanyament a la família i entorn de la víctima en la **gestió dels tràmits de personació** de l'ajuntament o de la Generalitat com acusació popular en el procés penal per feminicidi. El protocol de personacions s'adjuntarà a aquest protocol, un cop actualitzat, i podrà contemplar també la possibilitat d'altres tipus d'accions (acusació particular i/o popular en altres processos a més del penal, on estan compromesos drets fonamentals).
- Acompanyament en la tramitació de la **indemnització econòmica per fills i filles de víctimes mortals de violència masclista** (per a fills i filles menors de vint-i-sis anys i que, en el moment de la mort, en depenguin econòmicament) i de la **pensió d'orfanat**.

- Acompanyament en la tramitació de les **prestacions econòmiques d'especial urgència** per al **pagament del lloguer o de les quotes d'amortització hipotecària** en situacions especials.
- Acompanyament i la facilitació dels processos de reagrupament familiar d'adultes que es puguin fer càrrec de les criatures.

En conjunt, el servei especialitzat en violències masclistes del territori (el SIE o el SIAD) ha d'acompanyar la família i l'entorn de la víctima en els tràmits necessaris per la **reparació** dels danys causats pel feminicidi.

També l'Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte (OAVD) en totes aquelles gestions de caire judicial i d'acompanyament social i psicològic, especialment si tenien coneixement previ del cas.

Pel que fa a l'impacte en l'**entorn escolar** i educatiu l'ens local i la Subdirecció de Gestió de Serveis i Recursos d'Atenció a les Violències Masclistes es coordinarà amb el Departament d'Educació per activar la intervenció de la USAV al centre educatiu i garantir-ne així un acompanyament en la integració emocional de situació viscuda.

5.2.3. Espais de cura per a les professionals que hagin intervingut de manera directa i de supervisió de pràctiques.

S'han d'habilitar mecanismes per generar espais de cura i de revisió de la intervenció de les professionals en casos de feminicidi. Aquest podrà dur-se a terme a partir del SIC, com s'ha exposat, però també a partir de serveis psicològics especialitzats, puntuals i adaptats a les necessitats que sorgeixen.

Formació de professionals, acompanyament i supervisió

Des de la Subdirecció de Serveis de la DGEVM es vetllarà per a la realització de formacions, periòdiques i/o a demanda, adreçades a les professionals implicades en les emergències psicosocials derivades de violència masclista. Així mateix, s'oferiran els recursos necessaris per a l'acompanyament i supervisió a les professionals que han donat suport i acompanyament en aquests processos. D'aquesta manera, es crearan espais d'intercanvi professional, on poder reconèixer i valorar la tasca realitzada, abordar el malestar psicoemocional derivat d'aquestes intervencions i possibilitar el seguiment de casos.

5.2.4. Aspectes a considerar

Accions	Si/No	Responsable	Observacions
Seguiment de la intervenció del SIC		SDAVM	
Recepció informe SIC		SDAVM	
Seguiment del cas amb els serveis de la xarxa		SDAVM- Referent territori	
Seguiment dels fills/es menors		SDAVM- Referent territori	
Seguiment persones majors d'edat depenents		SDAVM- Referent territori- S.Socials	

Seguiment centre educatiu		Dept. Educació i Servei referent	
Seguiment altres familiars i persones de l'entorn		Servei referent	
Oferir personació – Seguiment personació		SDAVM- Referent territori Servei jurídic	
Seguiment procediment penal		OAVD	
Seguiment repatriació		SDAVM- Referent territori Servei jurídic	
Seguiment prestacions econòmiques, indemnitzacions		SDAVM	

6. FASE 3 – SEGUIMENT (1 MES APROX.)

6.1.1. Seguiment treball gabinet de crisi municipal.

La Directora Territorial IFE donarà seguiment a la comissió/taula institucional/gabinet de crisi per fer recollida d'informació, analitzar les intervencions realitzades i el seu impacte en les persones afectades, identificar-ne les llacunes i els solapaments així com avaluar el treball en xarxa dut a terme en l'aplicació del protocol. La Directora Territorial IFE traslladarà a la Subdirecció la informació relativa al cas per tal de ser traslladada al Grup de Feminicidis de la Generalitat.

6.1.2. Convocatòria al Grup de Treball de Feminicidis de la Direcció General per a l'erradicació de les violències masclistes.

L'equip de violències masclistes de la Direcció General d'Erradicació de les Violències Masclistes fa la convocatòria del **grup de feminicidis de la Generalitat** en el termini d'1 mes.

Almenys anualment es convocarà també la Mesa institucional del mateix grup, on s'elevaran les conclusions, acords i es generaran els acords oportuns.

6.1.3. Aspectes a considerar

Accions	Si/No	Responsable	Observacions
Relació dels serveis d'atenció de la dona i fills/es		Xarxa territori	
Relació dels serveis a disposició no utilitzats		Xarxa territori	
Avaluació de les intervencions realitzades		Grup d'anàlisi	
Valoració del funcionament del protocol		Grup d'anàlisi	
Metodologia de construcció de cas		Grup d'anàlisi	
Retorn al territori de les conclusions		SDServeis- Referent territori	
Elaboració de l'informe final		Grup d'anàlisi DGEVM	
Elaboració de l'informe anual		Grup d'anàlisi DGEVM	

7. INTERVENCIÓ COORDINADA EN SITUACIONS DE POSSIBLES TEMPTATIVES DE FEMINICIDI. PRIMERES 72H

7.1. Coneixement dels fets.

El coneixement dels fets que poden constituir una temptativa de feminicidi es pot obtenir a través d'una **comunicació des de el Grup Central d'atenció a Víctimes** (en endavant GCAV) a la Direcció General per a l'erradicació de les violències masclistes o d'una comunicació **de l'àmbit sanitari** a la mateixa Direcció, en casos de **induccions al suïcidi sense resultat de mort i d'intents de suïcidi com a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona**.

Aquesta comunicació seguirà la classificació i acords que s'establiran en el marc del grup de treball sobre feminicidis, concretament la Mesa institucional. En el marc de la comunicació de PG-ME es seguirà el mateix procediment indicat que per als feminicidis. En el marc dels suïcidis aquest protocol incorporarà l'acord que es registrarà amb el Departament de Salut per a la comunicació.

En la Fase 2 del present protocol hi haurà una proposta teòrica i pràctica d'aprofundiment en la classificació i atenció tant de les temptatives, com de les possibles induccions al suïcidi.

7.2. Àmbit operatiu.

a. **OFERIMENT SERVEI INTERVENCIÓ EN CRISI (SIC).**

La DTIFE oferirà l'activació del Servei d'Intervenció en Crisi (SIC) i coordinarà dita activació també quan s'hagi ofert des de un altre àmbit com Mossos d'Esquadra o el Servei Emergències Mèdiques. També posarà a disposició de totes les persones afectades tots els recursos i serveis de *la Xarxa d'atenció i recuperació integral a les dones que pateixen violència masclista*.

El servei s'ofereix a la pròpia dona supervivent i/o al seu entorn més immediat, especialment filles i fills, entorn comunitari, escoles, un suport immediat i especialitzat en intervenció en crisi, per tal de facilitar la recuperació i reduir el dany psicològic provocat per aquest fet traumàtic viscut. Aquesta intervenció té l'objectiu d'atenuar l'impacte d'aquest esdeveniment estressant i alleugerir l'impacte immediat a través d'un primer suport emocional que pugui limitar els trastorns psicològics derivats de l'estrès posttraumàtic i permetre afrontar amb els propis recursos de les persones i comunitaris al que ha succeït.

Concretament, el servei consisteix en oferir una assistència psicològica immediata per atendre la situació d'emergència. Aquesta actuació es realitza a través de psicòlogues expertes en violències masclistes i en intervencions en situacions de crisi, desplaçant-se fins al lloc dels fets, en el termini de temps més breu possible.

Aquest servei es pot activar a través de Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra al territori, de la Delegació territorial per a l'erradicació de les violències masclistes, des de l'àmbit sanitari que hagi intervingut en el cas o de la línia 900 900 120, previ consentiment de les persones que han de rebre aquesta atenció psicològica immediata. Aquesta activació es realitzarà sempre amb la coordinació de la DTEVM.

b. INTERVENCIÓ AMB NENES, NENS I ADOLESCENTS:

En tots els casos que hi hagi nenes, nens i adolescents víctimes també de violència masclista, en risc de desemparament, tota la intervenció haurà de ser coordinada entre els serveis del circuit territorial de VM i DGAIA, sens perjudici de la competència de l'entitat protectora, posant els drets de nenes, nens i adolescents (en endavant NNiA) i el seu interès superior al centre.

c. COMUNICACIONS.

L'equip de la DGEVM ha de realitzar les següents comunicacions:

1. Comunica al Grup de treball sobre feminicidis la fitxa rebuda de MMEE o de l'àmbit sanitari, per a començar a recollir informació sobre la víctima i persones a càrrec i convocar a reunió d'anàlisi.
2. Comunica a l'Observatori per a la Igualtat de Gènere (en endavant l'OIG) la fitxa per a l'actualització de dades.
3. Comunica a L-900 el feminicidi per posar-les en alerta sobre possibles trucades vinculades al cas

d. VINCULACIÓ AMB EL GRUP D'ANÀLISI DELS FEMINICIDIS

En el grup es treballarà la possibilitat d'incloure l'anàlisi dels casos de temptativa, i sota quins paràmetres els casos seran tractats en aquest espai, amb la mateixa metodologia o metodologia específica.

8. ACORDS, DIFUSIÓ, FORMACIÓ

El protocol recull com a acords fonamentals:

- Articulació entre el Departament d'Igualtat i Feminismes i el Departament d'interior per a la comunicació inicial.
- Articulació del Departament d'Igualtat i Feminismes amb la Direcció General per a la Infància i l'adolescència: coordinació conjunta en el cas de la protecció als infants, indemnitzacions, comunicació amb la família etc.
- Articulació amb el Departament d'Exteriors i el Departament de Drets Socials per a gestionar el procediment i el fons per a repatriacions.
- Renovació del protocol de personacions

Difusió del SIC:

- Especialment amb el SEM, pel seu oferiment. I coneixement alhora del seu protocol propi en el marc de les violències masclistes.
- Canals d'activació i coordinació amb altres serveis locals/comarcals

VINCULADES A LA IMPLEMENTACIÓ DEL PROTOCOL:

- Fer difusió del SIC als SIADs i SIEs del territori per si es dona aquesta situació en el territori.
- Donar a conèixer el SIC també als serveis generalistes.
- Que el Protocol en una propera fase incorpori un model marc per als municipis.

9. BIBLIOGRAFIA

Agència ABITS; Associació de Dones Periodistes de Catalunya (2015) Recomanacions sobre el tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.

Ajuntament de Barcelona; Col·legi de Periodistes de Catalunya; Institut Català de les Dones; Consell de l'Audiovisual de Catalunya; Consell de la Informació de Catalunya; Associació de Dones Periodistes de Catalunya (2009) El tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació.

Ajuntament de Barcelona (2016) Protocol de dol de ciutat contra les violències masclistes.

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú (2017) Accions de dols en cas de feminicidi i altres assassinats per violència masclista a Vilanova i la Geltrú.

Comissió Tècnica del Circuit per a una intervenció coordinada contra la violència masclista a la Catalunya Central (2021) Protocol d'actuació davant emergències psicosocials en situacions de violència masclista a la Catalunya Central.

Consell Comarcal del Baix Llobregat (2020) Protocol Marc de dol en cas de feminicidi a la comarca del Baix Llobregat

Consejo General del Poder Judicial (2020) Informe sobre los 1000 primeros casos de víctimas mortales por violencia de género en el ámbito de la pareja o ex pareja.

Parlament de Catalunya (2020) Protocol de dol del Parlament de Catalunya contra les violències masclistes.

Recomanacions sobre el tractament de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGTBI) als mitjans de comunicació (2017), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Recomanacions per informar sobre les agressions sexuals (2018), elaborades per Almena Cooperativa Feminista i l'Associació d'Assistència a Dones Agredides Sexualments (AADAS) en col·laboració amb el Màster de Comunicació i Gènere de la UAB.

Recomanacions sobre el tractament de la comunitat gitana als mitjans de comunicació (2018), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC).

Recomanacions sobre el tractament informatiu de la infància i d'adolescència tutelada per l'Administració (2019), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Recomanacions sobre el tractament informatiu de les persones migrades i refugiades als mitjans de comunicació (2021), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Recomanacions per a una cobertura mediàtica de la infància i l'adolescència amb enfocament de drets (2021), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

RUSSELL Diana E. H. (2012) Defining Femicide. Introductory speech presented to the United Nations Symposium on Femicide.

TOLEDO Vásquez Patsilí (2014) Femicidio/Feminicidio. Buenos Aires: Ediciones Didot.

TOLEDO Vásquez Patsilí (2021) Feminicidis i agressions per raons de gènere (en premsa).

Unidad Fiscal Especializada en Violencia contra las Mujeres (2018) Protocolo para la investigación y litigio de casos de muertes violentas (femicidios), Ministerio Público Fiscal Argentina.